

Pamięć lokalna jako laboratorium historii. 45 lat siedleckiej „Solidarności”

1 grudnia 2025 r. w Bibliotece Głównej Uniwersytetu w Siedlcach odbyło się wydarzenie poświęcone jednemu z najważniejszych rozdziałów najnowszej historii regionu. Konferencja zatytułowana „Siedlecki Ruch Solidarnościowy. Refleksje po 45 latach” stała się okazją do namysłu nad lokalnym wymiarem opozycji antykomunistycznej oraz sposobami jej dokumentowania i interpretowania z perspektywy współczesnej humanistyki.

Impulsem do organizacji spotkania była 45. rocznica powstania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” oraz siedleckich strajków jesieni 1981 r. Wydarzenie przygotowano we współpracy Wydziału Nauk Humanistycznych i Biblioteki Głównej UwS oraz Siedleckiej Fundacji Pamięci.

Konferencję otworzyli przedstawiciele świata akademickiego i środowisk pamięci: niżej podpisany w imieniu Wydziału Nauk Humanistycznych, dyrektor Biblioteki Głównej Magdalena Chromińska oraz prezes Fundacji Agnieszka Andrzejewska – działaczka podziemia solidarnościowego, prezeska Fundacji. W wystąpieniach inauguracyjnych akcentowano znaczenie lokalnych badań nad opozycją jako niezbędnego uzupełnienia narracji ogólnopolskiej oraz zwracano uwagę na potrzebę krytycznego, a zarazem empatycznego podejścia do doświadczeń świadków historii.

Część referatowa ukazała różnorodność możliwych perspektyw badawczych. Dr hab. Eugeniusz Wilkowski analizował rolę podziemnej publicystyki, omawiając znaczenie pisma „Metrum” jako narzędzia kształtowania podmiotowości społecznej w latach osiemdziesiątych XX w. Autor niniejszego sprawozdania zaprezentował z kolei rekonstrukcję wydarzeń lat 1980-1981 widzianych oczami aparatu władzy, odsłaniając mechanizmy kontroli i interpretacji protestów przez komunistyczną administrację. Zagadnienie źródeł archiwalnych pod-

jęła studentka historii Aleksandra Gugała, przedstawiając zasób materiałów opozycyjnych zgromadzonych w Bibliotece Głównej UwS jako ważne zaplecze dla dalszych badań.

Istotnym elementem spotkania był panel dyskusyjny z udziałem uczestników siedleckiego ruchu solidarnościowego. Wspomnienia Cezarego Kaźmierczaka, Przemysława Maksymiuka, Krzysztofa Goławskiego, Romana Głowackiego, Marka Białego i Marka Boruca wprowadziły do konferencji wymiar osobistego doświadczenia, ukazując napięcie między pamięcią indywidualną a historyczną rekonstrukcją wydarzeń.

Dopełnieniem części naukowej była wystawa materiałów opozycyjnych ze zbiorów bibliotecznych uniwersytetu. Zaprezentowane podziemne wydawnictwa, druki ulotne, fotografie i inne artefakty z okresu „karnawału Solidarności” unaoczniały materialny wymiar działalności konspiracyjnej, a jednocześnie potwierdzały znaczenie instytucji lokalnych w ochronie dziedzictwa najnowszej historii.

Ostatnim akcentem wydarzenia były warsztaty edukacyjne „Powielacze wolności”, prowadzone przez krakowskiego opozycjonistę Leszka Jaranowskiego. Skierowane do młodzieży szkolnej zajęcia pozwoliły zapoznać się z technicznymi aspektami podziemnego drukarstwa i doświadczyć historii w formie bezpośredniego kontaktu z jej materialnymi śladami.

Konferencja w Siedlcach pokazała, że historia „Solidarności” pozostaje żywym polem dialogu między badaczami, świadkami przeszłych wydarzeń i młodym pokoleniem – komunikacji, która nie zamyka przeszłości, ale nieustannie ją zgłębia i nadaje nowe konteksty.

Dariusz Magier
Instytut Historii UwS